

ספיר והלום

מרגליות יקרות ואבני חושן,
פנינים נפלאים וסיפורי צדיקים
דברי הגות ורעיון
מאצרות תורת החסידות
משובצות זהב ועסודרות
משיעוריו ושיחותיו של
רבי מנחם מענדל פערנץ שליט"א

חג הסוכות

מתוך הספר החדש
"ספיר והלום" על חג הסוכות
שיצא לאור

הימים שבין יום הכיפורים לחג הסוכות

מבוא מדרות מבורה

ימים אלו שבין יום הכיפורים לחג הסוכות, מצטיינים בקרב בני ישראל בהכנות קדחתניות למצוותיו של החג הממשמש ובא, אם בבניית הסוכה כדת וביופי ואם בחיפוש אחר ארבעה מינים כשרים ומהודרים לנענע בהם בחג הסוכות.

וכבר הביא רבינו הטור את דברי חכמינו ז"ל במדרש (תחומא פר' אמור כב) שבימים אלו שבין יום הכיפורים לחג הסוכות טרודים בני ישראל במצוות ומחמת כן אין זמן בידם לחטוא חלילה ונותרים נקיים מכל רבב וחטא כביום הכיפורים, ורמז יש בכך שאמרה תורה (ויקרא כג מ) על חג הסוכות 'ולקחתם לכם ביום הראשון' שיום זה הוא 'ראשון' לחשבון עוונות, כי עד כניסת החג אין עיתותיהם בידם לחטוא.

ומדברי חכמינו משמע שאף אם אירע ונכשל אדם בחטא, מכל מקום אין מונים זאת בשמים במנין עוונותיו, וכפי שכתב רבינו המהר"ל (סוף הל' יו"כ) שמתנה נתן הבורא לעמו ישראל שמוחל עוונותיהם באלו הימים ואינו מתחיל למנותם אלא מיום ראשון של חג הסוכות.

בשלהי אלו הימים בהם בני ישראל טרודים ועסוקים במצוות החג, מציינים אנו את יום פטירתו של הענק שבענקים מרועי החסידות שלפני יותר ממאתיים שנה, הלא הוא המגיד הקדוש רבי ישראל מקו'ניץ זי"ע בעל 'עבודת ישראל'.

המגיד מקו'ניץ נולד בעיירה אפטא לאביו רבי שבתי שעבד לפרנסתו ככורך ספרים ובזכות מעשיו הטובים זכה לבן שיאיר את פני תבל בתורתו ובקדושתו.

כשגדל הסתופף בצילו של הרב הקדוש רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג זי"ע ולמד תורה מפיו, ובהשפעתו נסע אל המגיד הקדוש רבי דב בער ממזריטש זי"ע וקנה ממנו תורה ויראה. לאחר פטירתו למד מפיו תלמידו הרב הקדוש רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע, ולאחר פטירת רבו באו תלמידים רבים להסתופף במחיצתו בעיירה קו'ניץ עד לפטירתו בערב חג הסוכות בשנת תקע"ה.

בספרו 'מראה יחזקאל' (סוכות ד"ה ולקחתם) הביא הרב הקדוש רבי יחזקאל פאנט מקרלסבורג זי"ע רעיון נפלא ביותר משמו של המגיד הקדוש מקו'ניץ:

מדרגות רבות יש בתשובה; יש תשובה הנעשית מתוך יראה, מיוחד האדם לקבל עונש על מעשיו שאינם ראויים, ויש תשובה שהיא נעלית יותר, הנעשית מתוך אהבה ורצון עז להתקרב לבורא עולם ולעשות נחת רוח לפניו במצוות ובמעשים טובים.

אמרו על כך חכמינו ז"ל במסכת יומא (פו:), שהשב מיראה נמחלים לו עוונותיו ונרשמים במרום כמי שעשאים בשוגג, אמנם השב בכל ליבו מתוך אהבה ורצון טוב נהפכים לו עוונותיו לזכויות ומטים דינו לטובה.

כידוע, יום הכיפורים הוא יום הדין בו נחתם גור דינם של ישראל לטובה או להיפך חלילה על פי מעשי האדם, ולרוב, כשמבין האדם כי ביום זה נחרץ גורלו לכל ימות השנה, מתחרט הוא על מעשיו שאינם טובים ושב אל הבורא מתוך החלטה איתנה לקיים מכאן והלאה את רצונו ולא להישמע יותר לעצותיו של היצר הרע.

אמנם תשובה זו, תשובה מיראה היא, ועל אף שדי בכך כדי למחול על העבירות, מכל מקום כיון שאינן נהפכות לזכויות אין סיבה לגלות בהן עניין, רק להשכיחן מהלב כלא היו.

לעומת זאת, לאחר יום הכיפורים, עד התקדש חג הסוכות, ובחג עצמו בוודאי, טרודים בני ישראל בהכנותיהם לקיום מצוות רבות ועסוקים בקיומן ומתקרים בכך אל הבורא ברוב אהבה והשתוקקות גדולה. תשובה זו הינה מאהבה ונעלית מזו שנעשתה ביום הכיפורים, וממילא נהפכים כל העוונות לזכויות.

היוצא מכך, שהשב מאהבה, כל עבירה שנעשתה על ידו בעבר, רצויה מאוד, נספרת ומדוקדקת, כי מכאן ולהבא נהפכה לזכות, ומי אינו חפץ שיהיו באמתחתו זכויות כה רבות!! זוהי כוונת חכמינו, כשכינו את חג

"אם רצון הבורא יתברך שיהללו ונהרגו על קידוש שמו, עוכר ומזוץ אני לך בלב שלם, אך מבקש אני שלא יארע הדבר כאן, בסוכה, לבל יתחלל שם שמים, חלילה..."

כמה גדול יהיה קידוש השם כשאשוב אל הבונקר ויראו כלם שבזכות מצות סוכה ניצלנו.

לא לעצני ה', אלא לעצנך עשה, שיתקדש שםך ברבים!"

הסוכות 'ראשון' לחשבון עוונות, כי כל עוון מחושב ואינו נשכח כלל, היות ובכח תשובה מאהבה נהפך לזכות.

בין האריות שבחבורה הנמנים בין תלמידיו של ה'חזוה' הרב הקדוש רבי יעקב יצחק מלובלין זי"ע, נמנה רבי חיים דוד 'דוקטור', ולא לחנם כונה בשם זה, כיון שבראשית ימיו התפרסם במקצועו כרופא בכיר עד שנעשה לרופאם האישי של מלכים ורוזני ארץ. לימים נתגלגל למחיצתו הרב הקדוש רבי דוד מלעלוב זי"ע שהכניסו תחת כנפי השכינה וקירבו אל רבו החזוה' מלובלין עד שנעשה לצדיק ועובד ה' גדול ומפורסם.

בערוב ימיו, כששכב על ערש-דווי, הגיע לבקרו הרב הקדוש רבי שלמה מראדומסק זי"ע בעל 'תפארת שלמה', ומצאו שוכב ומיוסר כשהוא בוכה בכיות נוראות.

הבין ה'תפארת שלמה' שלבטח בוכה הוא על הימים בהם רחוק היה משמירת התורה והמצוות וצר לו על שלא זכה למלאות כל שנותיו בעבודת הבורא, ועל כן פתח בדברים להרגיעו ואמר לו: "אל תדאג רבי חיים דוד, הרי נאמר 'והימים הראשונים יפלו!' כמתכוון לומר שאין לו לבכות על מעשיו הראשונים כי כיון ששב בתשובה הרי אינם נחשבים כלל.

הביט בו רבי חיים דוד ונענה בתמיהה: "פלו?? איני מוותר על אף עבירה!!!"

ביאור הדבר, שכיון ששב רבי חיים דוד על עוונותיו מתוך אהבה וקרבת אלוקים, הרי שכל עוונותיו נהפכו לזכויות, ומה לו להתחרט עליהם!!

הזאים ואינם נראים

את דברי הנביא ישעיה (כו כ) 'לך עמי בוא בחדריך וסגור דלתך בערך, חבי כמעט רגע עד יעבר זעם', פירש הרב הקדוש בעל 'שפת אמת' מגור זי"ע כנסובים על חג הסוכות, שבו מתחבאים אנו בסוכה מפני היצר וזוכים להגנה.

למעלה מכך כתב רבינו יצחק אבובי בספרו 'מנורת המאור' (נר ג כלל ד חלק ו פרק א), שמהות מצות הסוכה היא לדעת שלא הבית הוא ששומר עלינו, ולו יהא מבוצר ביותר, אלא עלינו לשים בטחוננו בצור העולמים. בישיבתנו בסוכה מראים אנו לעין כל שאין אנו שמים מבטחנו בבית, אלא בריבון העולמים, שאחת היא לו אם בבית המבוצר אנו או בסוכה פרוצה.

כשם שביציאתנו ממצרים הושיב הקדוש ברוך הוא את ישראל בסוכות, וסוכות אלו הן שהגנו עליהם מפני החמה הקופחת, מפני צינת המדבר ומפני הגשמים והחום הגדול.

כי הבורא הוא ששומר על בניו, ולא קורת הגג המדומה.

משרידי דור דעה היה הגאון החסיד רבי שלמה זלמן הורוויץ, שכינה לפני השואה כרבה של העיר פאטיק שבבוקובינה, ונודע כאחד היושבים ראשונה בממלכת בית רוז'ין.

עם פרוץ המלחמה הנוראה עבר רבי שלמה זלמן מן העיירה הקטנה, שם נתון היה לסכנה מתמדת מצד הקלגסים הנאצים, שהיו מתנהגים ברשעות מיוחדת כלפי רבנים וכלי קודש, לגטו בוטשאטש, וממנו נמלט אל היערות בקיץ שנת תש"ב, כאשר ראה את הסוף המר המתרגש על יושבי הגטו.

כך חי רבי שלמה זלמן, יחד עם יהודים רבים נוספים, בין ניקי הסלעים וענפי העצים, כשחיהם תלויים להם מנגד, ובכל יום ויום עליהם למצוא טרף להחיות את נפשם כחית השדה הנרדפת על ידי חיות רעות.

היה זה בין כסה לעשור של שנת תש"ג. באחד הלילות יצא רבי שלמה זלמן ממקום מסתורו לשאוף מעט אויר, ובטיילו בין עצי היער הצפופים נתקל בקרחת יער קטנה.

המחשבה הראשונה שעלתה במוחו היתה אודות החג המתקרב ובא, הנושא בכנפיו את המצוה החביבה - מצות סוכה.

"מעולם לא נתקלתי בקרחת ביער העבות הזה. אין זאת אלא סימן משמים עבורי שאוכל לבנות כאן סוכה", הרהר רבי שלמה זלמן.

הוא לא בזבז זמן. כמה יריעות בד

שהתגלגלו אליהם על ידי הפרטיזנים, נמתחו בין העצים והיוו את מחיצות הסוכה, מלמעלה הניח ענפים לרוב, והנה לו סוכה כשרה למהדרין! אך זרחה לו קרן אור של תקווה במעמקי האופל הנורא, התייצב השטן להשביט את שמחתו.

"השתגעתי?!" זעמו עליו יהודים נוספים שהסתתרו ביער, ולדאבון לב התרחקו משמירת המצוות, "אתה מעמיד את כולנו בסכנה! הסוכה המתנוססת בלב היער תמשוך לכאן את הנאצים!"

רבי שלמה זלמן לא ויתר. "בדיוק להיפך! רק בזכות קיום מצות הסוכה ננצל מידם! הסוכה היא ההגנה הטובה ביותר, וגדול כחה של המצוה ששקולה כנגד כל המצוות לשמרנו מפניהם!"

נמנו יושבי הבונקר, וברוב דעות הכריעו בעד השארת הסוכה על תילה. כך זכה רבי שלמה זלמן לקיים את המצוה החביבה. ניתן לשער שהוא כמעט ולא מש ממנה כל עוד יכול היה לשבת בה.

ביום השלישי של חול המועד אירע הדבר.

רבי שלמה זלמן שהה בתוך הסוכה

לא למעני ה', אלא למענך עשה, שיתקדש שמך בריבים!"

כך שכב הרב מפאטיק ולחש מזמורי תהלים, כשהוא מוסיף להזכיר את שמות הצדיקים שמימות הבעל שם טוב ועד לדורו כסגולה המקובלת בידו לשמירה.

והנה, קול הצעדים מתקרבים... החיילים חולפים על פני הסוכה, ונשימתו של הרב נעצרה. הדם אזל מפניו ונשמתו כמעט שפרחה.

אך, כאילו הוכו בסנוורים, הסוכה כמו נעלמה מעיניהם. שלוש פעמים עברו ממש ליד הסוכה, ולא ראוה!

מחרכי היריעות ראה רבי שלמה זלמן את החיילים עטויי המדים, אך הסוכה בלתי נראית לעיניהם!

ואז, נדמה היה לאחד מהם שהוא מבחין במקום מסתור ביער, והם נעלמו משם...

כששבו רבי שלמה זלמן ובנו טרופי נשימה אל הבונקר, בהו בהם כולם בתדהמה.

האגוזים הקשים ביותר לפיצוח בין החילונים ששהו שם, הצביעו גם הם על הפסוק 'כי יצפנני בסוכה ביום רעה' (תהלים כו ה).

"הנה עניי חג הסוכות, והאושפזין הקדושים יבואו להתארח בסוכתי, וכשיראו אותך יושב בסוכה ועל פניך שורה עצבות ומרה - שחורה, לא ירצו לשבת בעצמית ויחפשו להם סוכה אחרת..."

אחרינו, אמנם, לא רודפים חיילים להרגנו, ורובנו המוחלט אינו נדרש למסירות נפש כפשוטה עבור קיום מצות סוכה, אך לקח מאלף נוכל ללמוד מהסיפור המרגש הזה, אם נביט לדברי חכמינו ז"ל שאמרו (סוכה נב): כי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו.

מלחמה תמידית נטושה בין היצר אלנו, והוא מנסה כל הזמן להפילנו ולהמיתנו, פשוט כך!

ובבוא ימי חג הסוכות, ביכלתנו להגן על עצמנו ולהסתתר מפניו בסוכה. האור המקיף מסובבנו בצל האמונה, וליצר לא תהיה גישה אלינו.

כך לימדנו הרב הקדוש רבי אהרן מקרלין זי"ע בספרו 'בית אהרן' על הפסוק (ויקרא כג מג): 'כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים'.

כאשר יושבים בני ישראל בסוכה, פעולה זו עצמה היא היציאה ממצרים, כי מצרים הם כוחות הטומאה, מהם מסתתרים על ידי הישיבה בסוכה.

ככל הדינא מפיו

אורחים חשובים באים אל סוכתנו

בחג הסוכות, אורחים קדושים ויקרים עד מאוד.

האושפזין, הלא הם שבעת הרועים, יורדים כל אחד ביומו ממכון שבתם בעולם העליון, כדי להתארח בסוכתנו על שולחן החג ולהשפיע עלינו כל טוב, ולב מי לא ישמח בבואם?

כך דרשו חכמינו בזוהר הקדוש (ח"ג קג): על הפסוק 'בסוכות תשבו שבעת ימים' (ויקרא כג מב) כי בעת שאדם יושב בסוכה, השכינה הקדושה פורשת כנפיה עליו ומאירה את נפשו באמצעות שבעת הרועים, המאירים כל אחד לפי בחינתו.

סיפורים רבים מתהלכים אודות צדיקים שזכו, בקדושתם, לראות את האושפזין בעיניהם. לרוב, היו האושפזין באים לסוכתם תחת מעטה של איש פשוט המבקש מקום להתארח, ורק הצדיקים הבחינו בדמות האמיתית שהסתתרה תחת הלבוש, אשר מיד בסיום שליחותה נעלמה מהאופק כלעומת שבאה.

סיפר הרב הקדוש רבי רפאל מברשד זי"ע אודות הרב הקדוש רבי שלמה מהייסין זי"ע, שפעם אחת בלילה הראשון של סוכות היה ישן בסוכתו של רבו, הרב הקדוש רבי פנחס מקוריץ זי"ע, ובשנתו נראה לו בחלום אדם אחד גבוה מן הארץ עד לרקיע, ומיראתו מפניו הקיץ משנתו בפחד גדול.

פנה אליו רבי פנחס והרגיעו: "מה יש לפחד מאב? הרי היה זה אברהם אבינו" ('אמרי פנחס', שער הסיפורים אות כח).

גם מי שאינו זוכה לראות את האושפזין ולחוש בקדושתם, אל לו להתיימשך מרוממות החג, כי בוודאי כל איש מישראל זוכה בחג הסוכות שתתקדש נשמתו ותקבל אל תוכה מאור השכינה, המסוככת בצילה על כל יושבי הסוכה.

למד זאת הרב הקדוש רבי יהודה אריה לייב מגור זי"ע בעל 'שפת אמת' (סוכות תרמ"ד), מהכתוב 'למען ידעו דרתיכם' (ויקרא כג מג). תבת 'דרתיכם' נכתבה סרה, ללא האות וא", ללמד לבני ישראל שבאחרית הימים, שאף שחסרים הם ממעלתם של הראשונים, מכל מקום יכולים בחג זה לזכות לדיעת הבורא ולדבקה בו.

והוסיף ה'שפת אמת' דבר נורא, שחביבות מיוחדת יש למצות הסוכה בדורות האחרונים, כי הצדיקים שבדורות עברו הרגישו בחלות שם שמים על הסוכה וראו האושפזין, ואנחנו, אף כי איננו זוכים לכך, מכל מקום אנו חוסים בצילו, באמונה ששכינתו שורה עלינו על ידי הסוכה.

ומסופר (שיח שרפי קודש, ח"א מער' הרה"ק מקאצק אות שטו), שכאשר סיפרו לפני הרב הקדוש רבי מנחם מנדל

מקוצץ זי"ע על צדיק אחד שהעיד על עצמו שהוא רואה תמיד את האושפיזין אצלו בסוכה, השיב על כך: "אני אינני רואה אותם, אבל אני מאמין לדברי חכמינו ז"ל, שהאושפיזין באים אלינו לסוכה, ובאמונה הזאת אנו משיגים יותר משרואים בעיניים, כי אמונה גדולה יותר מראייה!"

הזהרת צדיקים שמחה

כשזוכים אנו לארח את האושפיזין, כמובן שעלינו להתנהג עמם בכבוד הראוי, ולכל הפחות כפי שמתנהגים אנו עם שאר אורחים.

הכנסת אורחים דורשת מאיתנו, לרוב, לנהל את הסעודה באוירה

חיובית ומיוחדת, להשרות תחושה שמחה ונעימה כדי שיחושו האורחים בנוח.

כך יש לנו לנהוג עם האושפיזין. עלינו לדאוג שהשהייה במחיצתנו תנעם עבורם, ולנהל את סעודות החג ברוממות ובשמחה.

המקובל **רבינו מרדכי הכהן** כתב בספרו **'שפתי כהן'** על התורה (פר' אמור), שמפני קדושת האושפיזין הבאים לסוכה יש לשבת בה באימה וביראה, בבושה ובענוה, ולא ימשך האדם אחר אכילה ושתייה כדי שלא יבוא, חלילה, לידי מכשול בפניהם.

התבטא על כך הרב הקדוש רבי משה מקוברין זי"ע, שהאושפיזין באים

לסוכה שיושבים בה אנשים שמחים ומרוצים, ואם, חלילה, הם מגלים בסוכה איש עצוב ועגום-רוח, מחפשים הם מקום אחר.

היה זה במוצאי יום הכיפורים. רבי משה פנה לאחד מחסידיו ששהה בצילו, ופקד עליו לשוב אל ביתו לחג הסוכות.

לתמיחתו של החסיד, אמר לו רבי משה:

"הנה מגיע חג הסוכות, והאושפיזין הקדושים יבואו להתארח בסוכת, וכשיראו אותך יושב בסוכה ועל פניך שורה עצבות ומרה-שחורה, לא ירצו לשבת במחיצתי ויחפשו להם סוכה אחרת..."

על פי זה פירש הרב הקדוש רבי חיים מאיר מוידניץ זי"ע בעל 'אמרי חיים' (ליקוטים, פר' ויגש) את שנאמר ביוסף הצדיק (בראשית מה א') 'ולא יכול יוסף להתאפק לכול הנצבים עליו, ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו, ופירש רש"י שלא היה יכול לסבול שיהיו מצרים נצבים עליו בעת שנגלה לאחיו.

כאשר התוודע יוסף הצדיק אל אחיו היתה השמחה גדולה מאד, ומכיון שהיו בחדרו באותה שעה גם אנשים אשר ארשת פניהם מלאה תמיד עצבות ודכדוך, קרא להם שיצאו מהחדר, כיון שלא יכול היה לסבלם.

ארבעת המינים

עליו לנסוע בשליחותם לאסוף כספים עבור עניי ארץ ישראל.

זכה ר' זלמן לייב למשפחה גדולה שיצאה מחלציו, היא משפחת ברז'יל המפורסמת, המכונה על שם אביו הדגול - בן רבי זלמן לייב.

סיפר החסיד המפורסם **רבי יוסף אריה פרגער מבריסק** זצ"ל המכונה **רבי יאשע שו"ב** (כתבי ר"י שו"ב עמ' שג), כי באחת השנים, היה זה ביום טוב שני של חג הסוכות, איוותה נפשו של ר' זלמן לייב לבחון את אתרוגו המהודר של רבו, ובידעו את הקפדתו הגדולה שלא יגעו באתרוג, התגנב לעליית הגג בה היה מונח האתרוג, פתח את הקופסה והוציא בהירות את האתרוג המרהיב.

באותו רגע נשמעה צווחה מבוהלת מן הסוכה...

"הרבי התעלף!" קראו המשמשים המבוהלים. מכל עבר מיהרו בני הבית להשיב את נפש הצדיק.

ליבו של ר' זלמן לייב החסיר פעימה, וכמעט שלא נפל האתרוג מידי ונפסל.

הוא החזיר את האתרוג אל הקופסה ומיהר למטה כחץ מקשת.

כאשר התעורר הצדיק מעלפוננו, שאל בקול חלוש: "שמא נגע משהו באתרוג? חשתי כמו שמאן-דהוא צובט לי בליבי..."

כיוצא בזה שמע הגאון רבי **אברהם יעקב הורוויץ מפרוביזנא** זצ"ל בעל 'צור יעקב' (הקדמות 'צור יעקב' ח"ב, מאת בנו הגאון רבי מרדכי אריה הורוויץ מבאנילא), את ששמע משיש אחד על תלמידו המובהק של הצדיק מטשארני-אוסטרהא, הוא הרב הקדוש **רבי מנחם מנדל מקוסוב** זי"ע בעל 'אהבת שלום', שבערב חג הסוכות האחרון לחייו, בשנת תקפ"ו, כאשר שכב הרבי חולה וחלוש במטתו, נכנסו כמה מחסידיו להכין עבורו את ארבעת המינים מפני חולשתו.

הקודש, עצרו הכל את נשימתם, וראו זה פלא, הוציא הרבי את אתרוגו, והנה הוא מרהיב עין ביופיו, צח ונקי מכל כתם ובלעטל..."

ארי, האתרוג!

אשר על כן חיבבו צדיקים את האתרוג ומקפידים היו עליו כעל בבת עינם.

וכך היה נוהג הצדיק הקדוש רבי **זאב וואלף מטשארני-אוסטרהא** זי"ע, מבני היכלו של המגיד הקדוש ממזריטש, שלא היה נותן לשום ילוד-אשה להתקרב אל אתרוגו או לגעת בו חלילה.

את האתרוג שומר היה מכל משמר בתוך קופסה רפודה באניצי פשתן וסגורה, מונחת במקום משומר היטב

"וכי מדוע אינך מבין?" קרא הרבי לעברו. "הלא אתרוג הוא לב, ואת הלב יש להכין גם לפסח!"

אמונה תמימה ושלמה זו של צדיקים בדברי הגמרא, פעמים ונראתה לעין כל, כי כליבם כן אתרוגם, הנקי וטהור מכל נקודה שחורה.

כזה היה מנהגו המפורסם של הרב הקדוש **רבי יחיאל מאלכסנדר** זי"ע, שלא היה מביט באתרוג המובא אליו עד לאחר היום האחרון שלפני ערב יום הכיפורים בו אומרים סליחות של שלוש-עשרה מידות, כי היה אומר: **"עם הדמעות של הסליחות מוחים את כל הכתמים מן האתרוג..."**

ולמותר לציין שתמיד נמצא האתרוג נקי וזך.

וכך מסופר ('רזא דעובדא' שער האותיות,

הקונה התעצם ולא ענה, והרב, שצא לראשונה בחייו, הוציא עפיו את העלים: "האתרוג פסול!"
הקונה נדהם: "פסול!?!?"

"אכן, פסול", אצר הרב והפך את האתרוג
עחת עוקצו, שבו עחובר האתרוג אל העץ, הסתתר נקב זעיר
שהיה עכוסה בעקצת על ידי העוקץ.
הנקב לא היה אלא מחילה של תולעת זעירה שחדרה אל הפרי
ועשתה בחניכו שעת כפי הראה..."

בעליית הגג.

תלמיד היה לו לרבי וואלף, חביב עליו ביותר. יחסן ובעל מעשים, ושמו רבי יקותיאל יהודה זלמן לייב.

רבי זלמן לייב, היה נכד בתו של מרן בעל ה'נודע ביהודה', והיה עובד ה' מופלג. בגיל צעיר השליך מנגד את כל אשר לו ועלה לארץ הקודש, בה היה מקורב לגדולי הצדיקים, הרב הקדוש רבי אברהם הכהן מקאליסק, ורבו המובהק רבי וואלף, שסמכו ידיהם

אות כט) על הרב הקדוש רבי מרדכי **מנדבורנה** זי"ע, שבאחת השנים לא מצא בשום אופן אתרוג מהודר כראוי, ובליט ברירה התפשר על אתרוג בינוני עם כתמים ונקודות.

בערב יום הכיפורים, נגש הצדיק לארון הקודש והאתרוג בידו, הכניסו לארון הקודש, ואמר: **"אם יעשה מרדכי'לה תשובה - יהיה לו אתרוג נקי..."**

במוצאי יום הכיפורים, לאחר תפלת ערבית, כאשר ניגש הרבי לארון

בשיחה לחסידיו, סיפר הרב הקדוש רבי אברהם מסלונים בעל 'בית אברהם', כי באחד מערבי פסחים, כאשר נכנס החסיד ר' מרדכי בן רבי חיים לייב לרבו הצדיק הקדוש רבי מרדכי מלעכאוויטש זי"ע, לקבלת ברכת פרידה לקראת נסיעתו לביתו לחג הפסח, שאלו: "האם כבר הכנת לך אתרוג לפסח?"

עמד ר' מרדכי משתומם. מה כוונת הרבי?

על השולחן עמדו כמה אתרוגים שהובאו עבור הצדיק, ואחד האברכים, שחשש שמא מורכבים הם האתרוגים, רצה לחתוך אחד מהם ולבחון לפי כיוון הגרעינים האם מורכב הוא האתרוג, כמובא בפוסקים. הרגיש בכך הרבי, וקרא לעברו ממיטתו: "הלא אמרו בתקוני הזהר הקדוש (כא, נז): 'אתרוג דומה ללב, וכי אם הולך האדם בדרך טובה ולא נראה בו שום דופי, יש לחתוך את ליבו ולראות מה בפנימיותו?!...' "

אתרוג מעין

פעם, התפאר אחד בפני הגאון הקדוש רבי יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע, שזכה לאתרוג מהודר ביותר.

הרגיש הצדיק ששמץ של גאווה הסתנן בדבריו, ואין זו שמחה של מצוה טהורה, ונענה: "הלא האתרוג שלך פסול!"

גרעש הלה, ורץ להביא את אתרוגו. אכן אתרוג מרהיב עין ביפיו היה.

גידולו מושלם, צבעו נאה, ושקיעות ובליטות עדינות מפותחות עליו כפיתוחי חותם.

נטל הרב משינאווא את האתרוג בידו, אחז בפיטם הזקוף שבראשו, ומשכו קלות.

לנגד עיני הנוכחים המשתוממים נשלף הפיטם ממקומו ותחתיו נגלתה מחט שחיברה בין הפיטם לפרו...

הסביר הצדיק: "מן הגאווה שבדבריו, הבנתי שמוכרח להיות שהאתרוג פסול. שכן, אתרוג מביא לידי שפלות והכנעה, ואם הוא גורם לגאווה - אין זאת אלא שהוא פסול..." אין זה אלא אתרוג של עץ.

כך היה בוורשה, באחת השנים בהן היה מחסור חמור באתרוגים, הגיע סוחר גוי עם כמות גדולה של אתרוגים, ובראותו את המחסור, ניצל את המצב

ודרש סכום מופקע עבור כל אתרוג. תושבי העיר באו במיצר. כיצד יוכלו לקנות אתרוג למצוה?

כאשר שמע מכך הגאון הקדוש רבי יצחק מאיר מגור זי"ע בעל 'חידושי הרי"מ', זימן בביתו אסיפה דחופה לסוחר האתרוגים, אלו שנותרו השנה ללא סחורה.

האסיפה הבהולה ארכה זמן קצר בלבד, ובסיומה יצאו הסוחרים מחויכים מחדר הצדיק.

כעבר יומיים מלאו לפתע חלונות הראווה בדוכני האתרוגים בוורשה באתרוגים מרהיבי עין.

השוק הוורשאי הוצף בכמות עצומה של אתרוגים מהודרים ביותר, והסוחר הגוי שלא הבין מהיכן הגיעה לפתע הסחורה החדשה, נבהל ביותר.

מול היצע אדיר שכזה עלול הוא להפסיד את כל כספו.

בהזדמנות הראשונה מכר את כל סחורתו במחיר מוזל לשני יהודים, ונסע מהעיר, כשהוא מאושר שלא פשט רגל.

רק שנים לאחר מכן, התבררה עצתו המחוכמת של בעל החידושי הרי"מ: אותם אתרוגים שהופצו בכל העיר, לא היו אלא אתרוגי דמה מעץ... (גן יוסף)

אתרוג מתולע

מומחיותו ומיומנותו של הראשון לציון הגאון רבי מרדכי אליהו זצ"ל בבדיקת אתרוגים היתה יחידה במינה. במבט חטוף מגלה היה כל נקב זעיר או נקודה בלתי־נראית, ובהביטו על האתרוג ידע האם מורכב הוא.

מאות ואלפי אתרוגים חלפו תחת עיניו בימים שלפני חג הסוכות, והרב היה מכיר בטביעת־עין כל אתרוג שחלף תחת ידו.

חביבות גדולה הייתה לו למצוה זו, וכבר מתחילת חודש אלול היה שואל

את תלמידיו בחיבה: "מתי תבואו אלי עם האתרוגים?" מקפיד היה הרב ביותר על לשונו ודיבורו בנקיות שאין למעלה הימנה, והקפדה מיוחדת הייתה לו שלא לומר על אף אתרוג שהוא פסול.

כשהובא לפניו אתרוג שלא מצא חן בעיניו, היה נוקט לשון ערומים ואומר לבעליו "קח אחר", או "יש אתרוגים יותר טובים".

כה גדולה היתה בעיניו חביבות המצוה עד שהיה מתקשה לומר על אתרוג שהוא פסול.

פעם גם הסביר כי יש אתרוגים שפסולים לברכה ביום הראשון, אולם כשרים בשאר ימי החג, וכיצד יכול הוא לומר עליהם 'פסול'?

ישנם אתרוגים הכשרים לפי שיטתם של פוסקים מסויימים, ואף שאין נוהגים כמותם, אולם איננו יכול לומר עליהם 'פסול'.

אם יקח מאן־דהוא אתרוג זה ויברך עליו, שמא משמים יחשיבו זאת לקיום מצוה כהלכתה, כשיטת אותו פוסק.

אולם אם יוציא הוא מפיו פסק הלכה על האתרוג שהוא פסול, עלול הלה להפסיד את מצוותו, שכן 'לא בשמים היא'.

ברוב עדינות נפשו, היה הרב גם משתדל לשמוח לבבו של כל מי שבא אליו, ולכן היה משתדל לשבח בעיניו את האתרוג שהביא, ואפילו היה זה כשר בקושי.

כך היה אומר "זה כמעט מהודר", או "זה קצת מהודר".

פעם אחת בלבד, פסק הרב על אתרוג שהוא פסול. ולא אתרוג סתם היה זה, מדובר היה באתרוג שנקנה באלף דולר!!

הרב הביט לרגע באתרוג. אכן היה זה אתרוג מושלם ביפיו. מהודר שאין

למעלה ממנו, ואז, לתדהמת הנוכחים, שאל את בעליו: "האם תקבל את כספך בחזרה אם יתברר שאתרוג זה פסול?" הקונה השיב בחיוב. "התניתי עם המוכר את הקנייה בהכשרו של הרב". פנה אליו רבי מרדכי: "אמור נא לי, האם כבר קנית לאשתך תכשיט לחג?" האיש לא ענה, והרב המשיך: "היודע אתה שגם זו מצוה מן התורה? מצות 'ושמחת בחגך', שכן אמרו חכמים (פסחים קט.) 'חייב אדם לשמוח בניו ובני ביתו ברגל', אנשים ביין ונשים בבגדים ובתכשיטים. ובכן, האם קיימת חובה זו?"

הקונה התגמגם ולא ענה, והרב, שמא לראשונה בחייו, הוציא מפיו את המלים: "האתרוג פסול!"

הקונה נדהם: "פסול?!?!?" "אכן, פסול", אמר הרב והפך את האתרוג.

מתחת עוקצו, שבו מחובר האתרוג אל העץ, הסתתר נקב זעיר שהיה מכוסה במקצת על ידי העוקץ.

הנקב לא היה אלא מחילה של תולעת זעירה שחדרה אל הפרי ועשתה בתוכו שמות כפי הנראה...

כל הנוכחים היו המומים.

"במקום לקנות אתרוג באלף דולר", אמר הרב לאיש: "קנה אתרוג במאה שקלים כמו כל יהודי, ובשאר הכסף תשמוח את אשתך בחג, כך תקיים מצות עשה מן התורה!"

כשיצא האיש עם האתרוג, שאלו הסובבים את הרב, כיצד הצליח להבחין ברגע קטן באותו חור זעורו שמתחת לעוקץ.

"הן אתרוג הוא ראשי תבות 'אל תבואני רגל גאווה', והאתרוג הזה היה כולו נפוח מגאווה, הבנתי שהוא פסול, ואכן הוא היה נגוע..." ('אביהם של ישראל' ח"ג עמ' 82)

זמן שמחתנו

סוכה וארבעת המינים, ניסוך המים ומצות ערבה. כמה יש לנו לעלו ולשמוח על שזוכים אנו לכך!!

מה מסתתר תחת הה'א'??

גם כשזוכים אנו לעשות את רצון אבינו שבשמים ולקיים בפועל את מצוות התורה, מכל מקום בחלקן הפנימי שבתוכי הלב, יכולים אנו תמיד להוסיף עומק ולהתרומם.

האריכו רבותינו מאוד בספרים הקדושים לשבר את אוזנינו בדבר גודל מעלתה של השמחה בעשיית המצוות, ואמרו שרק באמצעותה זוכה האדם שתיעשה עבודתו מתוך שלמות מיוחדת.

ואכן, ריבוי המצוות הנוהגות בחג זה מביא שמחה עצומה בליבנו, כי ביחס לשאר המועדים זוכים אנו בחג זה להיות מוקפים במצוות כל העת. וכפי שאמרו חכמינו ז"ל במסכת

"אבא, אם אתה אומר להלקותי אהיה עוברה אפוא לגלות את הדבר, מתחת להי" (-שחת באדיש), טעון העגל הגעב..."

ראש השנה (יא). שחודש תשרי נקרא 'ירח האיתנים' (מלכים א' ח ב) משום שאיתן הוא במצוות, כלומר, יש בו מצוות רבות ביחס לשאר חדשי השנה; בראש השנה מצויים אנו לתקוע בשופר, ביום הכיפורים חלה עלינו חובת התענית, ובחג הסוכות מצות

טעם לכך אמרו חכמינו ז"ל במדרש (ילקוט שמעוני אמור רמז תרנז), מפני שנאמר בו שלוש פעמים לשון שמחה: 'ושמחת בחגך' (דברים טז יד), 'והיית אך שמח' (שם פסוק טו), 'ושמחתם לפני ה'

אלקים שבעת ימים' (ויקרא כג מ). בחיבורו 'משנה תורה' (הל' לולב פ"ח ה"ב) כתב רבינו הרמב"ם, שאף על פי שיש מצוה לשמוח בכל המועדים, מכל מקום בחג הסוכות הייתה בבית המקדש שמחה יתירה, ולכן יש לשמוח בחג זה באופן מיוחד.

עיקרה ומקורה של השמחה של מצוה הוא בחג הסוכות, בו חוגגים אנו את שמחת בית השואבה.

התבטאות חריגה ומרעידה שיצאה מקולמוסו של רבינו הרמב"ם על חשיבותה של השמחה בעבודת הבורא ועל המונע עצמו מכך, מזדקרת לפני כל לומד את הלכות סוכה ולולב (פ"ה ה"ט) "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל-ל שציווה בה, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להיפרע ממנו, שנאמר (דברים כח מז) 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב'."

פסוק זה נכתב בפרשת כי תבוא בין פסוקי התוכחה, וממנו נלמד שכל העונשים והייסורים הקשים הכתובים בתורה הם כעונש למי שאינו עובד את בוראו בשמחה, וממנו למד הרמב"ם לעשיית המצוות בכלל שיש לשמוח בעשייתן, והנמנע מכך ראוי להיפרע ממנו.

וכבר נודעו לכל דברי רבינו האריז"ל ורבינו הבעל שם טוב הקדוש על הפסוק האמור 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל', שעיקר עבודת השם היא בשמחה, וכפי שנאמר בתהלים (ק ב) 'עבדו את ה' בשמחה', ועל חסרון דבר זה מתאוננת התורה ביותר.

והעיד רבינו האריז"ל על עצמו באזני איש סודו (הקדמת ספ' חרדים), שכל מה שהשיג וזכה שנפתחו לו שערי החכמה ורוח הקודש, רק משום שהיה שמח בשמחת כל מצוה שמחה גדולה לאין תכלית.

פסוק זה 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה' ביאר הרב הקדוש

רבי חנוך העניך הכהן מאלכסנדר זי"ע במשל נוקב, הלא הוא כתוב בספרו 'חשבה לטובה' (פר' כי תבא):

מטבע הדברים היה צריך האדם להיות שמח ומאושר בקיום המצוות, על הזכות הגדולה שבחלקו לקיים את מצוותיו של הבורא, ובאם אין האדם זוכה שתתפשט בו שמחה זו מאליה, אות הדבר שיש בידו עוון שמכחה את נשמתו ומונע ממנו את השמחה. 'תחת', הכוונה היא לאותה סיבה שבגללה אין עבודת הבורא נעשית מתוך שמחה, וכפי המורגל לומר שמאחורי מעשה פלוני ישנה סיבה פלונית.

סיבה זו היא הגורם העיקרי למנוע את האדם מלהביא שמחה בליבו, ובגינה ראוי האדם לתוכחה קשה ולעונשים.

כדרכו להמחיש את מסריו הנפלאים במליצות ומעשיות נאות, סיפר הרבי מאלכסנדר את המעשה הבא:

איש פשוט היה בן הכפר, וכחבריו הכפריים אף הוא לא ידע צורת אות מהי.

אך האם מפני כך ימנע אף מילדיו לגדול בני תורה? זאת לא יעלה על הדעת!

את בניו שלח הכפרי ללמוד אצל טובי המלמדים, אותם שכר בכסף מלא ועמד על מלאכתם שתיעשה נאמנה, כך יפרחו בניו לתפארת וישכילו להבין בתורת ה'.

למרות מאמציו, העדיף אחד מבניו של הכפרי לבלות את זמנו בין עדרי הבקר והמרעה, חיי הכפר נעמו לו ביותר והישיבה על ספסל הלימודים הכבידה את עולה על נפשו יתר על המידה לטעמו.

עם כל זאת לא התייash הכפרי, וגמר בדעתו לשכור מלמד שייטיב להבין את נפש בנו ולהשכילו בינה. לצורך כך הפליג העירה והביא עמו מלמד מיומן ומסור, כשהוא מבטיח לו שכר הגון באם יעלה בידו ללמד את בנו צורת אות.

טרח המלמד ועמל במשך זמן רב, עד שעלה בידו ללמד את הבן את אותיות האלף-בית עם הנקודות.

לימים בא האב לבחון את בנו לראות אם אמנם יודע הוא את התורה שלמד. הראה לו המלמד על האותיות והנער השיב כהלכה: אלף, בית, גימל.

כששאל המלמד: מה מתחת לאלף, מתחת לבית, השיבו הנער כהוגן והאב שהתבונן מן הצד התמוגג מנחת.

כשהגיעו לאות ה"א, שאל המלמד את הנער: "מה מתחת לה"א?" אך כעת שתק הנער ולא ענה מאומה.

לא הועילו בקשותיהם של המלמד ושל האב, הנער התעקש ולא פצה את פיו.

חרה אפו של האב על הבן העיקש. נטל מקל בידו ועמד להלקותו מלקות הגונות. כיוון שראה הבן כך נענה ואמר:

"אבא, אם אתה אומר להלקותני אהיה מוכרח אפוא לגלות את הדבר; מתחת לה"י" (-שחת' באידיש), טמון העגל הגנוב..."

התברר שהאב גנב עגל והטמינו מתחת לערמת השחת וציווה על כל בני הבית לבל יגלו לאיש את הדבר. לפיכך התעקש הבן ולא רצה לגלות מה נמצא מתחת לה"א אשר בסידור.

סיים הרבי מאלכסנדר ואמר: "אם אינך יכול לעבוד את ה' בשמחה ברור

שמשוה גרם לכך. סימן הוא שאינו גניבה מסתתרת מתחת לזה, ועל כך הטענה לאדם, מה הביאו לידי כך שלא יוכל לעבוד את הבורא בשמחה..."

שמחתי מתוך יראתי

בדרך כלל, השמחה הפנימית שבלב מנוגדת למידת היראה השוכנת באדם, כי האיש הירא אינו שמח, והשמח דבר אינו ירא ממנו.

שונה הדבר בעבודת הבורא, בה השמחה והיראה עולות בקנה אחד ואינן סותרות זו לזו כלל, ולא עוד אלא שרק באמצעות שתיהן נעשית עבודת הבורא באופן המושלם ביותר.

בספר 'חובות הלבבות' (שער הפרישות פ"ד) כתב המחבר, שמידת החסיד הפרוש היא ש'צהלתו בפניו ואבלו בליבו', כי בהיותו דבק באור אין סוף שמחה גדולה ממלאה את ליבו, כי אין עצבות לפני המקום כלל ורק עוז וחדוה במקומו, אמנם בפנימיותו ליבו נשבר לשנים עשר קרעים על מיעוט עבודתו לפני הבורא, ונמצאו כל חייו בתשובה ובשמחה עילאית.

ויבוארו הדברים על פי הדברים ששמענו מפי כ"ק אדמו"ר רבי דוד-חי אביחצירא שליט"א, שאמר בשם אביו הרב הקדוש רבי מאיר אביחצירא זי"ע לפרש את הכתוב 'עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה' (תהלים ב יא), והתמיהה ידועה, איך אפשר שימשו הגילה והרעדה יחד?

והיה מפרש ואומר, שיש כמה מיני יראה, אמנם מי שיש לו יראה שמים אמיתית, אזי הוא צריך לשמוח על כך שכל הפחד שיש לו הוא רק מהקדוש ברוך הוא, ועל זה נאמר 'וגילו ברעדה', שיש לו לשמוח שאין לו יראה אחרת וזולת יראה שמים!

שמחת תורה

זי"ע בעל 'ישמח ישראל', אדם ששש ושמח במיוחד בשעת ההקפות בשמחת תורה, ומתוך שמחתו ביצע תנועות משונות כשהוא אינו מתחשב בתגובות הנוכחים סביבו.

יהודי זה, היה חשוך-בנים ושנים רבות ציפה לישועה, וכראותו כן, אמר בעל ה'ישמח ישראל' שאם על מיכל בת שאול נאמר בנביא (שמואל ב' ו) שבשל לעגה על דוד המלך לא זכתה לילדים עד יום מותה, מידה טובה מרובה, לאדם שאינו מבטי על כבודו ורוקד בכל כוחו לכבוד התורה מן הדין שיזכה לבנים.

ואכן, אותה שנה נפקד האיש בבן זכר.

בנקיטת הפיץ

מאמר נוקב במהותו של יום זה השמייע הרב הקדוש רבי מנחם מנדל מקוצק זי"ע, כי עיקרו של החג הוא

בצורה יוצאת מן הכלל, ואוכל לרקוד לפני האורחים בבית המלון, ולמשוך

"כולם רוקדים ושמיים על מה שזמן ללמוד כל השנה כולה. האחד עשכת אחת, השני שתיים, והאחר אפילו את הש"ס כולו, אך אני שעש על מה שאלמד עהיום והלאה, ולכן אין שיעור..."

לקוחות נוספים."

כך אנו, מבקשים בימים הנוראים מאת הקדוש ברוך הוא, בני חיי ומוזני, תוך הבטחות שניטיב מעשינו, אך כאשר רואים אנו את עצמנו ריקנים מזכויות, ורוקדים אנו לפניו ביום שמחת תורה, ושמיים בתורתו, ובאמצעות כך, מכניסים הרהורי תשובה בליבות בני ישראל, ומרכיבים מצוות ומעשים טובים.

יסופר שפעם ראה הרב הקדוש רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר

זי"ע שמשל את הדבר לאדם שבא למלון, אכל ממיטב המאכלים ושתה

מן המשקאות, לן בחדרים הטובים ביותר, ונהנה מכל השרותים שמציע המלון.

כעבור כמה ימים, הוגשה לו חשבונת, בה נדרש לתשלום, אך בכיסו של האורח לא היה ממון.

זעם בעל הבית: כיצד ייתכן שבא אדם וניצל את כל הטוב שבמלון בלא לשלם?!

ראה האורח שתכף ייאסר על ידי המשטרה, והציע לו: "אמנם אין ביכולתי לשלם, אך יודע אני לרקוד

שיטתו ושמחתו בשמחת התורה

יום 'שמחת תורה', כשמו כן הוא, יום של שמחה עם התורה.

לכבוד סיום התורה לאחר קריאתה במשך השנה כולה, פרשה אחרי פרשה, שבוע אחרי שבוע, שמחים אנו ביותר, שמחה פורצת גבולות העולה על גדותיה.

שמחה זו שבכל תפוצות ישראל זה מאות רבות בשנים אין עוד כמותה, ולכבודה אף הקלו בכמה הלכות, יחידה היא במינה.

זקנים עם נערים, צעירים עם ישישים, אבות ובנים וסבים עם נכדיהם, ורוקדים ומפזזים במרץ ובהתרוממות גדולה, שישו ושמחו בשמחת תורה.

הסבר נאה למנהג ההקפות השמייע הרב הקדוש רבי יצחק אייזיק מקאליב

הקבלה ללמוד את התורה מכאן ולהבא, ולא השמחה על הלימוד בשנה החולפת, כי מי הוא זה שירחיב עוז בנפשו לומר שלמד את התורה...

כדברים האלה הביא הרב הקדוש רבי פינחס מנחם מפליץ זי"ע בספרו 'שפתי צדיק' (שמחת תורה, אות מא) שעיקר חג שמחת תורה הוא הקבלה מכאן ולהבא, לאהוב את התורה ולקיים מצוותיה.

ורעדה תאחזנו כשנראה את הסברו למנהג ההקפות, באחיות ספר התורה, כשבועה בנקיטת חפץ לקבל על עצמנו לקיים את כל הכתוב בתורה...

ובשם זקנו הגאון הקדוש בעל 'חידושי הרי"מ' מגור, אמר כי על ידי השמחה העצומה עם התורה והתשוקה אליה, יכול האדם לקבל על עצמו עול תורה מחדש.

ומסופר, כי באחד מימי שמחת תורה בחצר בעל ה'חידושי הרי"מ', רקד חסיד אחד למעלה מכוחותיו עד אין שיעור.

כששאלוהו לפרש הדבר, הסביר: "כולם רוקדים ושמחים על מה שזכו ללמוד כל השנה כולה. האחד מסכת אחת, השני שתיים, והאחר אפילו את הש"ס כולו, אך אני שמח על מה שאלמד מהיום והלאה, ולכן אין שיעור..."

רעיון זה נרמז בשם השמחה שעושים לכבוד התורה - 'הקפות', שיש לפרשו מלשון הקפה, כחווני הנותן בהקפה.

ובזכות השמחה הגדולה נזכה בשנה הבאה להתחבר עוד יותר ולזכות לתורה.

לפיד של אש

בשעת ההקפות ועל ידי הריקוד לכבוד התורה ניתן לזכות למעלה גבוהה ונשגבת.

וכך כתב הרב הקדוש רבי יהושע מדזיקוב זי"ע בספרו 'עטרת ישועה' על הפסוק 'מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק' (ישעיה כד טז):

התיבה 'מכנף' עולה בגימטריה כמנין 'הקפה', 'זמירות שמענו' - אלו הזמירות שמשוררים בעת ההקפות - 'צבי לצדיק' - אם נצרף יחדיו את הגימטריה של המילה 'צבי' למנין המלה 'צדיק' יעלה בידינו המספר שלוש מאות ושש, שהוא ההבדל בין מנין 'גוף' למנין 'נשמה'.

כלומר, בכוחן של ההקפות והזמירות לזכך את הגוף עד שיגיע למעלת הנשמה.

רמז מצאנו לכך בדברי חכמינו (יומא פג.) על אדם שאחזו בולמוס, ואם לא יאכל יסתכן, אך אין בנמצא אלא מאכלות אסורות, יש להאכילו תחלה מאכלים שחומרת אסורם פחותה ככל האפשר, ובלשון הגמרא: "מאכילין אותו הקל הקל".

ניתן לרמוז במאמר זה, על הסטרא'אחרא המוכר בשתי האותיות הראשונות של שמו - ס"מ, המבילה הכל, כנרמז במלה 'בלמוס', ועל מנת לגבור עליו יש להאכיל אותו הקל - כלומר הקול - על ידי קולות השירה והזמרה בשעת ההקפות מבטלים את כוחות הטומאה.

ולכן ירמזו המשך דברי הגמרא (שם פג.) "מאכילין אותו דבש", כי התיבה 'דבש' עולה גם היא בגימטריה כמנין שלוש מאות ושש, שהוא ההבדל בין 'גוף' ל'נשמה', כי על ידי ההקפות ניתן להגביה את הגוף למעלת הנשמה.

שרפרף נמוך ניצב בטבורו של הצריך, וסביבו דידתה דמות צנועה וזבת-דם, חבולה ומוכה, בידה של הדמות חבוקים דפים אחדים קרועים שנמצאו מספר משניות קטן, וקול זמר חלוש בוקע ועולה.

רמז נוסף הראה הרב הקדוש מדזיקוב בפסוק 'יגער ה' בך השטן ויגער ה' בך הבוחר בירושלם' (זכריה ג ב), כי תבת 'יגער' עולה בגימטריה 'רגלים', שעל ידי הריקודים לכבוד התורה מבטלים את כח השטן, וזאת כשם שתקיעת 'השופר' העולה בגימטריה 'ירושלם' מבטל את כוחו של השטן כידוע.

ואי אפשר שלא לספר על ביטול שכזה לכחות השטן, בעיצומה של השעה שהייתה משחקת להם בכל תוקפה האיום:

מחנה המוות מיהלדורף שבגרמניה, לא היה שונה בתנאיו מאף אחד ממדורי הגיהנום הנאצי, אבל היהודים האומללים שהחזיקו מעמד בכוחותיהם האחרונים במחנה, זכו לזילוף תמידי של טללי-תחי ורוח חיים.

בחיזוניהם נראה היה מקור האור שהתגלה במחנה במלוא יפעתו, כיתר האסירים, עור ועצמות חלוש ודל,

ושמא במצב גרוע מרובם, אך אישיותו וקומתו הרוחנית האירה את המחנה כולו.

לגביו, לא היו הנאצים הרצחניים, העבודה המפרכת והרעב הנורא, יותר ממשוכות שיש לעבור אותן. הוא גופו חי היה בעולם אחר, ואם רגליו הכחושות כושלות היו על אותה קרקע מיוערת שבבוואריה הארורה, נפשו רוחו ונשמתו עסוקות היו בפלפול תורני, בחשבונות של מצוה וקיומה, ובעידוד רוחם של אחיו לצרה.

אין פלא אפוא שכשהגיעו ימי חג הסוכות תש"ה, היו מוחזר וליבו של הרבי הקדוש מקלויזנבורג זי"ע, תפוסים בשאלה כיצד להתחמק מן העבודה.

אם אין ביכולתו ליטול לולב ולשבת בסוכה, לפחות יקיים את מצות השביתה ממלאכה ויקרא את היום מקרא קודש בעמק הבכא.

כמה ממוקירי הרבי במחנה הצליחו להשיג מרופא המחנה אישור כי הוא זקוק למנוחה, וכך עשה הרבי את ימי

שרפרף נמוך ניצב בטבורו של הצריך, וסביבו דידתה דמות צנועה וזבת-דם, חבולה ומוכה, בידה של הדמות חבוקים דפים אחדים קרועים שנמצאו מספר משניות קטן, וקול זמר חלוש בוקע ועולה.

החג הראשונים בצריך בית החולים, כשהוא מתכוון לשהות בו עד ליום שמיני עצרת.

בהגיע יום הושענא רבה, גונבה לאזנו של ר' משה אליעזר איינהורן ז"ל, אחד מנאמניו של הרבי במחנה, שמועה מחירידה.

"מחר עומד לבוא המפקח הראשי על המחנות לערך ביקורת וסלקציה מקיפה. יחד עם ד"ר פלוקאן המרשעת הנודעת לשמצה במנהגה לשלוח את כל החולים כאחד לתאי הגזים במחנה דאכאו", שח באזניו אחד מעובדי המחנה שהזהירו לשמור את הידיעה בסוד כמס.

משמעות הידיעה הייתה ברורה לר' משה אליעזר: מי שישאר מחר בצריך החולים, דמו בראשו...

בחרדה עצומה מיהר ר' משה אליעזר אל הרופא, והתחנן בפניו שיוציא את שמו של הרבי מרשימת החולים, ויצרפנו לרשימת היוצאים לעבודה.

הרופא השתומם. רק לפני כמה ימים התחנן אליו ר' משה אליעזר שיואיל בטובו להכניס את הרבי לרשימת החולים, וכעת מבקש הוא להיפך...

"למען ה', הוצא נא את הרבי מרשימה זו", הפציר בו ר' משה אליעזר. "איני יכול להסביר לך את הסיבה לשינוי המוזר שחל בעמדתך, אך מתחנן אני בפניך למלא את בקשתך..."

בערב, כשנודע לרבי שלא קיבל שחרור מעבודת יום המחרת, בשל בקשתו של ר' משה אליעזר, הקפיד על כך ביותר, וגמר בליבו כי אף על פי שלא זכה לשחרור, הוא לא יצא ביום שמיני עצרת, ויהי מה.

למחרת עם שחר, כאשר האסירים האומללים נקדו מדרגשי העץ הצפופים והוצאו לעבודה, נותר הרבי בצריך. מתייחד עם בוראו לכבוד יום שמיני עצרת.

בחוף התקיים המפקד כמדי יום, וחיש מהר התברר כי חסר אדם אחד.

הקלגסים שנשלחו לחפש אחריו מצאוהו עומד בתפילה זכה, וגרוהו בחמת זעם לרחבת המסדר, שם נגזר עליו עונש של 25 מלקות כפולות.

שתי חיות'אדם התייצבו מעליו ומגלגלם בכפתם, ויחד הנחיתו עליו עשרים וחמש מהלומות שדי היה בהן כדי להרוג אדם בריא, לא כלשון, אסיר נפוח-כפן שבקושי נשמה בו.

בטוחים היו כולם כי נשמתו של הרבי פרחת לה מגופו, ומשתעשעת היא בגן עדן עם נשמות אבותיו הצדיקים, ורק למען הסר ספק נלקח לצריך החולים ל'טיפול' שסופו ידוע.

כשם שאין בכוחו להבין כיצד לא יבשה ידם של אותם ארורים ולא נגדעה בו במקום הזרוע המונפת על אותו קדוש עליון, כך אין בכוחו להבין את המחזה שנגלה לעיני היהודים האומללים ששבו אל המחנה לפנות ערב.

שרפרף נמוך ניצב בטבורו של הצריך, וסביבו דידתה דמות צנועה וזבת-דם, חבולה ומוכה, בידה של הדמות חבוקים דפים אחדים קרועים שנמצאו מספר משניות קטן, וקול זמר חלוש בוקע ועולה.

כך, ערך הרבי הקדוש מקלויזנבורג הקפות במחנה מיהלדורף... (לפיד האש' עמ' רלה)

לשמיעת השיעורים - קול הלשון:
03-6171077

ספר
ויהלום